

Vzroki za padec na lestvici svobode tiska

TV SLOVENIJA 1, 03.05.2011, ODMEVI, 22:20

ROSVITA PESEK (voditeljica): Danes je svetovni dan svobode tiska, praznik medijev, ki so za Združeni narodi razglasili pred 18. leti. Na lestvici medijske svobode, ki jo sestavlja 194 držav, je v skupini 87, z zagotovljeno svobodo tiska tudi Slovenija. A z uvrstitvijo le ne moremo biti zadovoljni, saj smo se znašli na 46. mestu. Še pred petimi leti smo bili na 9. mestu, kar pomeni, da smo v zelo kratkem obdobju zdrsnili za 37 mest. Razlogov je več, nekateri pa vedno pogosteje opozarjajo tudi na neurejeno lastništvo medijev, še posebej mariborskega Večera, ki ga kupuje podjetje 3Lan. Večerovi novinarji skušajo po vseh pravnih poteh prodajo preprečiti.

TADEJA ANŽLOVAR (novinarka): Ogorčeni in zaskrbljeni novinarji Večera opozarjajo: kupec te časopisne hiše, murskosoboško računalniško podjetje 3Lan s 4 zaposlenimi, ni nikoli razkril odkod denar za nakup Večera, prav tako ni predstavil vizije razvoja, zato jih skrbi, da bi novi lastnik časnik uporabil za finančno izčrpavanje ali politične interese.

ALJOŠA PERŠAK (novinar Večera): Naš cilj je, da preprečimo prodajo Večera 3Lanu. S pomočjo malih delničarjev smo že vložili pobudo za izrek ničnosti sklepa Urada za varstvo konkurence, s katerim je ta državni organ dovolil to prodajo.

ANŽLOVAR: Sprašujejo se, kako lahko podjetje z le dobrimi 700.000 evri letnega prometa kupuje časnik za več kot 9 milijonov. Pomagal naj bi mu Matej Raščan, lastnik Dela Revij, so prepričani.

PERŠAK: Gre za neprimerne kupca. Da gre za slamnato podjetje, ki nima ne finančnih virov, ne motivacije, da bi Večer ohranilo kot konkurenčno podjetje.

ANŽLOVAR: Denis Čeh, ki vodi 3Lan, odgovarja: gre le za skupino novinarjev, ki želi doseči ničnost soglasja Urada za varstvo konkurence.

DENIS ČEH (direktor podjetja 3Lan): So ti isti novinarji nedolgo nazaj v bistvu opevali urad kot najbolj strokovno in kompetentno inštitucijo. Znano je, da smo do zdaj poravnali del kupnine, preostanek bomo pa pač plačali iz lastnih sredstev, nekaj pa tudi iz sredstev, pridobljenih s strani družbe Intera.

ANŽLOVAR: Ni znano tudi, kdo bo novi lastnik časnika Delo, ki ga prodaja 80-odstotna lastnica Pivovarna Laško. Zanimali naj bi se le tujci. Da bi bilo lastništvo medijev preglednejše, je Ministrstvo za kulturo pripravilo nov zakon o medijih, ki ga bo vlada obravnavala predvidoma prihodnji teden.

VOJKO STOPAR (Ministrstvo za kulturo): Pa glavna postopka bo tekla pri Uradu za varstvo konkurence, s tem, da smo precej znižali pragove, pod katerimi mora urad začeti postopek. Poleg tega pa smo dodali še test javnega interesa.

ANŽLOVAR: Drugačne težave imajo v časopisni hiši Dnevnik. Ta ima že več kot eno leto vršilca dolžnosti odgovornega urednika, kar je po prepričanju aktiva novinarjev Dnevnika nesprejemljivo in neodgovorno, saj pomeni odsotnost dolgoročne vizije urejanja časopisa in bistveno otežuje novinarsko delo, so zapisali. Začasno vodenje pričakujejo še kar nekaj časa. Vojko Flegar, ki ga je podprla večina novinarjev, je namreč v petek, še pred imenovanjem, kolegom sporočil, da zaradi bistveno spremenjenih okoliščin ne more prevzeti odgovornosti za vodenje uredništva Dnevnika. Kaj točno se dogaja, ni novinarski aktiv izvedel ne od Flegarja ne od uprave.

PESEK: Dober večer spoštovana kolega, gospod Kršinar in gospod Repovž.

IGOR KRŠINAR (predsednik Združenja novinarjev in publicistov): Dober večer.

GREGOR REPOVŽ (predsednik Društva novinarjev Slovenije): Dober večer.

PESEK: Dejstvo, da imajo trije tiskani mediji in to najvplivnejši mediji v državi, hkrati v istem letu pravzaprav težave, so v Večeru komentirali, da se ob tihi privolitvi politike kupčuje z mediji in to ogroža demokratične temelje. Kako si vi razlagate to dejstvo, zgolj slučaj ali je v ozadju kaj drugega?

KRŠINAR: Glejte, v bistvu v primeru Večera je pač jasno, ta časopis prodaja Časopisna hiša Delo. Znana je odločba varuha konkurence, znane so tudi težave, ki jih ima Delo in sistem Pivovarne Laško. Zdaj, če gledamo samo prodajo, se mi zdi, da je v bistvu ta način preko javnega razpisa, da se mi zdi, da je to najboljša možna prodaja, pregledna, vsi lahko vidimo, kaj se dogaja. V preteklosti pa se je dogajalo, da je nek tajkun, Boško Šrot, vse skupaj skrivaj pokupil preko slamnatih podjetij in preko poštnih predalov, potem je pa vse skupaj zašlo v bankrot. In tukaj se ta zgodba v bistvu začne.

PESEK: Komu takšno stanje v tiskanih medijih pravzaprav najbolj škodi in kako vi vidite to zgodbo?

REPOVŽ: Najbolj škodo seveda na koncu javnosti. Javnost je tista, ki potrebuje na dolgi rok pač dobre medije, da opravljajo naloge, ki so medijem v vsaki državi dane. Zato seveda je naša pozornost predvsem usmerjena v varovanje tega javnega interesa. Dejstvo pa je, da so bili mediji, kot ste že poudarili vi in kolega, predmet političnih igravic dolgo časa. Danes bi celo težko rekel, da gre tukaj za politične igrice, ampak da gre pač, delno so mediji ujeti v to tajkunsko zgodbo, ki se je začela z menjavo deleža v Mercatorju, z vplivom na Delo z Janševo vlado, kar priznava tudi kolega. In od takrat je tako Delo kot Večer, ki je v lasti Dela, v popolnoma nestabilnem stanju, kar je velika nacionalna škoda. Gre za izrazito pomembna medija, Delo na nacionalni ravni, Večer pa tako na nacionalni kot seveda regionalno, gre seveda za Štajersko za izredno pomemben medij. Ampak to, kar se dogaja zdaj v primeru Večera, to, ko nastopajo podjetja, ki v resnici z realizacijo poslovno ne morejo nastopati in kjer se vidi povezave z ljudmi na medijskem trgu, ki jih zaznavamo recimo skozi brezplačnike, ki so izhajali pred zadnjimi volitvami, nam samo kaže, da se nekatere stvari še nadaljujejo. Tukaj bi morala biti v resnici država, oziroma državni organi in pri tem sam mislim kar na kriminaliste, zelo ostri. V te stvari je treba poseči, so evidentne. Lahko pa se delamo, da je urad izrekel mnenje, ta je rekel to. Ne, vidi se, podjetja nimajo tega denarja, blefirajo, tukaj zadaj so neki tretji ljudje in ukrepanje bi bilo potrebno nemudoma.

PESEK: Koliko so za take razmere v medijih krivi tudi novinarji sami? Zelo resno to sprašujem?

KRŠINAR: Ja, pogledjte recimo, konkretno Večer je že bil v lasti novinarjev, pa so novinarji prodali delnice. In so se znašli nenadoma v drugi lasti, v lasti države, oziroma poddržavljene banke NKBM. Ta je potem ustanovila nek Infond Holding, ki ga je prevzel Boško Šrot in se je vsa ta zgodba odvila.

PESEK: Kaj pa recimo eno leto brez odgovornega urednika na Dnevniku?

KRŠINAR: No, saj to je pa tudi problem. Zdaj, če lahko jaz tukaj še opozorim na eno, še na eno stvar, to je primer lastninjenja Dnevnika, ki se je pa dogajal v času Drnovškove oziroma Ropove vlade. In sicer se je zgodilo tako, da je večinski delež časopisa dobilo podjetje funkcionarja stranke LDS. Predsednika stranke LDS v Brežicah in to kaže, da v bistvu se je dogajalo že prej, da je lastninjenje medijev...

PESEK: Kupčkanje z mediji.

KRŠINAR: Tako, ja. Kupčkanje z mediji se je začelo že prej, že pred tisto prodajo Mercatorja.

PESEK: Če... Pardon.

REPOVŽ: Absolutno se s tem, da se je z medijsko lastnino ravnalo na eni strani neodgovorno, čeprav sam nebi krivil direktno novinarjev, ampak odločujoče ljudi, bolj urednike in direktorje teh družb, ki so, jaz bi spomnil, da te prodaje delnic tako v Delu kot Večer, so bile sprožene v resnici v veliki meri s pogoltnostjo vodilnih ljudi, ki so začeli prodajati delnice in tem je sledila prodaja s strani novinarjev. Z drugimi besedami, ni bilo strateškega upravljanja. A veste, kadar se upravlja tako premoženje, se ga upravlja preko pooblaščenke, kjer se te interese naredi transparentne. Tukaj je pa vsak malo kalkuliral, bom velik delničar in bom prodal, ko bo visoka vrednost.

PESEK: Še komentar bi vaju prosila, 46. mesto na lestvici medijske svobode. precejšnje nazadovanje v zadnjih petih letih. Takrat smo bili deveti na lestvici, leta 2007 21., leta 2009 37. in zdaj 46.

REPOVŽ: Tukaj, no, gre za poročilo iz lanskega oktobra.

PESEK: Ja, za leto 2010.

REPOVŽ: Za leto 2010. Da, to nazadovanje, nazadujemo od leta 2005, ko smo bili na 9. mestu. Začelo se je s prihodom Janševe vlade. Zdaj, tukaj je treba biti natančen. Mislim, sam nebi ocenjeval na področju medijev sedanje vlade nikakor kot neke izjemne, vendar pa je v tem poročilu zapisano, kateri so trije glavni razlogi za nazadovanje Slovenije. Prvi razlog in najpomembnejši je pregon državnega tožilstva, ki ga izvaja nad finskim novinarjem Berglundom na predlog Janeza Janše. Drugi razlog je primer Cerani, ko zaradi sodne odredbe Dnevnik ni smel poročati o domnevnem lažnem, kot se je izkazalo, Dnevnikove navedbe popolnoma pravilno, lažnem, bleferskem kupcu Pivovarne Laško. In tretji razlog je zaostritev zakonodaje s strani nekdanjega ministra Šturma. To že ves čas navajajo novinarji brez meja. Odgovornost te vlade pa nedvomno je, da ne poseže v to in ne ustavi oziroma spremeni te zakonodaje. Seveda pa gospa generalna državna tožilka, gospa Brezigarjeva, ki je uvedla na predlog Janeza Janše proces proti Berglundu, kar je mednarodno dovolj hud škandal, tega žal do danes ni naredila.

KRŠINAR: No, jz bi pa rad to povedal, da je naše združenje podalo predlog pravosodnemu ministrstvu, da se ti sporni členi kazenskega zakonika spremenijo in so nas zavrnil. Vendar pa moram tukaj dodati še nekaj. Saj ni Magnus Berglund edini novinar, ki ga zaradi te zakonodaje preganjajo. Imamo še tudi novinarja Dela, ki ga zaradi tega preganja tožilstvo, zaradi komentarja, v katerem naj bi domnevno žalil ljubljanskega župana Zorana Jankovića. In tudi urednik Reporterja Silvester Šurla je moral na policijo zaradi enega od komentarjev, ki so prav tako razžalili Zorana Jankovića. Tako, da v bistvu tukaj...

REPOVŽ: No, ti pregoni niso isti. Eno so zasebni pregoni, drugo je državno tožilstvo.

KRŠINAR: Ne, ko gre za državni pregon, po državnem tožilstvu.

REPOVŽ: Se pa strinjam, da absolutno je to enaka mera. Vendar pa v poročilu, pravim, je Berglund.

PESEK: Samo še eno kratko vprašanje za konec. Občutek je, da se morajo novinarji zelo prizadevati za svoje pravice, da vendarle ni neke močne organizacije, tudi vidva prihajata iz dveh organizacij. Novinarji nimamo več ene močne organizacije, ki bi se pogajala z oblastjo. Ampak vendarle, če poslušamo teoretike, velikokrat slišimo: mediji so premočni, mediji niso več ne četrta, ne sedma veja oblasti, ampak so kar tisti partner, oziroma tisti, ki pravzaprav državi narekujejo tempo. Kaj pa mislita vidva o tej preveliki moči in o tem, da so mediji že zdavnaj ušli iz okvirov spremljevalca dogodkov?

REPOVŽ: No, mediji so danes predvsem veliko bolj banalni, kot bi bilo potrebno in to tudi preveč histerični. To je del svetovnih procesov. Je pa res, da je to pri nas zelo izrazito, ker je trg manjši. In v tem smislu imajo močan vpliv. A oblast je tista, ki ima dejansko moč. Zato ta izrekanja o moči medijev, o tem bi, jaz bi bil do tega zadržan. To je kot rečejo, da so mediji nekoga obsodili. Niso ga obsodili, nikogar še niso postavili v zapor.

PESEK: Vaše mnenje, na kratko.

KRŠINAR: Jaz bom pa rekel, da tisti, ki to meni, da se dejansko zavzema za utišanje medijev. Jaz mislim, da v neki svobodni družbi morajo mediji biti najglasnejši. In noben medij ni preglasen.

PESEK: Dobro. Hvala obema za komentarje nocoj.

KRŠINAR: Hvala.

REPOVŽ: Hvala.